

Bijlage 1 bij besluit DRZZ/2010-2019 d.d. 20-4-2010

MOSSELZAADHANGCULTUUR OOSTERSCHELDE

INHOUDELIJKE OVERWEGINGEN

De aanvraag

De aanvrager verzoekt om een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (hierna: Nb-wet 1998) voor het kweken van mosselen in hangcultuur (hierna: MHC) in het Natura 2000-gebied Oosterschelde.

De vergunning wordt om bedrijfseconomische redenen aangevraagd door Slaak B.V.

Constructie

De aanvrager maakt gebruik van het EasyFarm systeem.

De basis van het systeem bestaat uit een 100-150 meter lang en 3 meter hoog net, welke in positie gehouden wordt door een buis. Deze buis wordt op de uiteinden verankerd in de zeebodem. Het aantal systemen wordt beperkt door de beschikbare ruimte en zal maximaal 37 bedragen.

Bij deze aanvraag wordt uitgegaan van een bestaande MZI die wordt voortgezet als MHC.

Locaties

Het gaat om een MHC op de mosselpercelen Slaak 3 en Slaak 8.

De installatie moet zich bevinden binnen de volgende coördinaten:

Slaak 3:

NB	OL
51.39.316	004.08.425
51.39.290	004.08.413
51.39.189	004.09.034
51.39.152	004.09.019
51.39.107	004.09.313
51.39.152	004.09.332
51.39.191	004.09.199

Slaak 8:

NB	OL
51.28.770	004.10.280
51.38.670	004.10.208
51.38.638	004.10.357
51.38.720	004.10.450

Wettelijk kader

Beschermde natuurmonumenten

Artikel 60 van de Nb-wet '98 bepaalt dat besluiten welke genomen zijn op basis van de Nb-wet '67 (waaronder o.a. het besluit tot aanwijzing van het Beschermd en Staatnatuurmonument 'Oosterschelde Buitendijks') gelden als besluiten welke genomen zijn op basis van artikel 10 van de Nb-wet '98 (besluiten ter aanwijzing van beschermde natuurmonumenten).

Artikel 10, lid 1, van de Nb-wet 1998 bepaalt dat de minister van LNV bij besluit een natuurmonument kan aanwijzen als beschermd natuurmonument.

Artikel 10a, lid 1, van de Nb-wet 1998 bepaalt dat de minister van LNV gebieden aanwijst ter uitvoering van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Lid 3 van dit artikel stelt dat de instandhoudingsdoelstelling van deze gebieden mede betrekking kan hebben op doelstellingen ten aanzien van het behoud, het herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied, anders dan vereist ingevolge de Vogel- en Habitatrichtlijn.

Artikel 15a, lid 2, van de Nb-wet 1998 stelt dat een besluit houdende aanwijzing van een natuurmonument als beschermd natuurmonument onder de Nb-wet 1998 vervalt met ingang van het tijdstip waarop doch slechts voor zover dat beschermd natuurmonument deel uitmaakt van een Natura 2000-gebied. Indien met toepassing van het tweede lid van artikel 15a een besluit houdende de aanwijzing van een natuurmonument als beschermd natuurmonument geheel of gedeeltelijk is vervallen, heeft de instandhoudingsdoelstelling voor het op grond van artikel 10a, eerste lid, aangewezen gebied mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het vervallen besluit.

In dit verband kan worden opgemerkt dat het Natura 2000-gebied Oosterschelde het gehele voormalige Beschermd en Staatsnatuurmonument 'Oosterschelde Buitendijks' omvat. Omwille van inzicht in de wezenlijke kenmerken en waarden waarvoor dit natuurmonument is aangewezen (deze waarden maken immers sinds de inwerkingtreding van de Nb-wet 1998 deel uit van het Natura 2000-gebied Oosterschelde) worden deze inhoudelijk meegenomen in de onderstaande bespreking van de aangeleverde passende beoordeling.

Artikel 16, lid 1, van de Nb-wet 1998 bepaalt dat het verboden is zonder vergunning, of in strijd met aan een dergelijke vergunning gestelde voorschriften of beperkingen, schadelijke handelingen te verrichten die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis van het beschermd natuurmonument of voor dieren of planten in het beschermd natuurmonument of die het beschermd natuurmonument ontsieren. Zodanige schadelijke handelingen zijn in ieder geval handelingen die de in het besluit tot aanwijzing als beschermd natuurmonument vermelde wezenlijke kenmerken van het beschermde natuurmonument aantasten.

Natura 2000-gebieden

Artikel 19d, lid 1, van de Nb-wet 1998 bepaalt dat het verboden is zonder vergunning, of in strijd met aan een dergelijke vergunning verbonden voorschriften of beperkingen, projecten of andere handelingen te realiseren c.q. te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, met uitzondering van de doelstellingen, bedoeld in artikel 10a, derde lid, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstoring effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Zodanige projecten of andere handelingen zijn in ieder geval projecten of handelingen die de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten.

Artikel 19e van de Nb-wet 1998 bepaalt dat GS c.q. de minister van LNV bij het verlenen van een vergunning op basis van artikel 19d, lid 1, van de Nb-wet 1998 rekening houden met:

- de gevolgen die een project of andere handeling, waarop de vergunningaanvraag betrekking heeft, gelet op de instandhoudingsdoelstelling met uitzondering van de doelstellingen, bedoeld in artikel 10a, derde lid, kan hebben voor een Natura 2000-gebied en
- met een op grond van artikel 19a of artikel 19b, van de Nb-wet 1998, vastgesteld beheerplan en vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, alsmede regionale en lokale bijzonderheden.

Artikel 19f, eerste lid, van de Nb-wet 1998 bepaalt dat voor projecten waarover het bevoegd gezag een besluit op een aanvraag voor een vergunning als bedoeld in artikel 19d, eerste lid, neemt, en die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar die afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, de initiatiefnemer alvorens het bevoegd gezag een besluit neemt, een passende beoordeling maakt van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden

met de instandhoudingsdoelstelling, met uitzondering van de doelstellingen, bedoeld in artikel 10a, derde lid, van dat gebied.

Artikel 19ia bepaalt dat ingeval de instandhoudingsdoelstelling voor een Natura 2000-gebied mede betrekking heeft op doelstellingen als bedoeld in artikel 10a, lid 3, artikel 16, lid 1 t/m lid 6, van overeenkomstige toepassing is op handelingen die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis van het Natura 2000-gebied anders dan vereist ingevolge de Vogel- en Habitatrichtlijnen, bedoeld in artikel 10a, lid 2, of voor dieren en planten in dat gebied, of die het gebied ontsieren. Ingeval bovenstaande van toepassing is, geldt een aanvraag van een vergunning als bedoeld in artikel 19d, lid 1, tevens als een aanvraag van een vergunning als bedoeld in het artikel 16, lid 1, in samenhang met lid 1.

Vergunningplicht

Ik stel vast dat de voorgenomen activiteit in potentie de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied Oosterschelde zou kunnen aantasten en schadelijk kan zijn voor de hiermee niet tevens overlappende waarden van het voormalig staats- en beschermd natuurmonument Oosterschelde. Daarom ben ik van mening dat de voorgenomen bevissing als vergunningplichtig onder de Nb-wet 1998 moet worden aangemerkt.

Beleid

Beleidsbesluit Schelpdiervisserij

Bij besluit van 1 oktober 2004 is het 'Beleidsbesluit Schelpdiervisserij 2005-2020: Ruimte voor een zilte oogst' vastgesteld. In dit beleidsbesluit is m.b.t. MHC's het volgende bepaald:

De mosselhangcultuur blijkt een rendabele en verantwoorde aanvulling van de maricultures in de Zeeuwse Delta, meer in het bijzonder in de Oosterschelde. De effecten van de mosselhangcultuur op de natuurwaarden van het Nationaal Park Oosterschelde zijn beperkt. De ecologische effecten zijn onderzocht en de gevolgen lijken zeer gering. Het bereiken van het goede ecologische potentieel lijkt hierdoor niet te worden bedreigd. Aparte aandacht vraagt de vervuilende ophopingseffecten van de faeces van de mosselen op de onderwaterbodem van de locaties waar de mosselhangcultuur wordt uitgeoefend. Hiernaar is geen apart onderzoek verricht. Op basis van de beschikbare kennis wordt deze echter als te verwaarlozen beschouwd. Het vastleggen van een nul-situatie is met het oog op het voorzorgsbeginsel echter gewenst.. [...]

[..] Bij de plaatsing van MZI's en mosselhangcultures komen andere dan bestandsbelangen (garnalenvisserij, natuur, scheepvaart en landschappelijk schoon) in het geding. Voor deze activiteiten dient een helder afwegingskader te worden ontwikkeld. Daarbij wordt met name gedacht aan landschappelijke en ruimtelijke inpassing. Een goede landschappelijke inpassing moet worden gerealiseerd, ook bij bestaande locaties. [...]

Beheers- en inrichtingsplan Nationaal Park Oosterschelde

Op 9 april 2002 heeft de Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij ingestemd met het Beheers- en Inrichtingsplan voor het Nationaal Park Oosterschelde. De hoofddoelstelling voor het Nationaal Park luidt als volgt:

"het behoud en zo mogelijk versterking van de aanwezige natuurlijke waarden met inachtneming van de basisvoorwaarden voor een goed maatschappelijk functioneren van het gebied, waaronder met name de visserij wordt begrepen".

In het kader van het Nationaal Park is er volgens het beheers- en inrichtingsplan weinig eigen beleidsruimte. Voor de relatie natuur en visserij geeft het plan aan dat op diverse plaatsen in de Oosterschelde hangcultures van schelpdieren aanwezig zijn. Er is een noodzaak om een evaluatie uit te voeren, met name vanuit de landschappelijke invalshoek.

Deze evaluatie is in april 2002 afgerond hetgeen weer heeft geleid tot een (concept) "Beoordelingskader landschappelijke effecten mosselhangcultures".

In het kader van de landschappelijke inpassing van MZI's heeft Directie Landelijk Gebied (DLG) recent een rapportage opgesteld. Dit beoordelingskader zal in deze overweging als referentiekader op de achtergrond bij de landschappelijke beoordeling gehanteerd worden.

Nota Ruimte

In zijn algemeenheid is het ruimtelijk beleid voor de VHR-, NB-wet- en EHS- gebieden gericht op het behoud, herstel en de ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en - kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.

De bescherming van de wezenlijke kenmerken en waarden vindt plaats door toepassing van een specifiek afwegingskader, het zogenoemde «nee, tenzij»-regime.

Passende beoordeling

Beheerplan

In casu kan vastgesteld worden dat ten aanzien van de voorgenomen activiteit, op het moment van besluitvorming, geen beletsel voortvloeit uit enig beheerplan o.b.v. de Nb-wet 1998.

Geen beheer, nieuw project

De voorgenomen activiteit vormt een project welke geen direct verband heeft met of nodig is voor het beheer van de betrokken beschermde gebieden. De activiteit is voorts nog niet eerder in exact dezelfde vorm beoordeeld in het kader van de Nb-wet 1998.

Mogelijk significante gevolgen

Uit artikel 19f, lid 1, van de Nb-wet 1998 volgt dat voor projecten die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar die afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of handelingen significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, de initiatiefnemer een passende beoordeling opstelt.

Conform artikel 19g, lid 1, van de Nb-wet 1998, kan een vergunning slechts verleend worden indien het bevoegd gezag uit de passende beoordeling, indien voorgeschreven op grond van artikel 19f, zich ervan heeft verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied cq. desbetreffende gebieden niet aangetast zullen worden.

Het Europese Hof van Justitie heeft in haar uitspraak van 7 september 2004 aangegeven dat een passende beoordeling slechts dan achterwege kan worden gelaten indien op grond van objectieve gegevens kan worden uitgesloten dat in casu de proef afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor het betrokken gebied.

In casu kunnen dergelijke gevolgen, naar mijn mening, niet bij voorbaat uitgesloten worden. Derhalve concludeer ik dat een passende beoordeling conform artikel 19f van de Nb-wet 1998 vereist is.

Een passende beoordeling houdt in dat op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake, alle aspecten van een plan of project die op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar kunnen brengen geïnventariseerd moeten worden.

De aanvrager heeft een door Holstein Consultancy opgestelde passende beoordeling bij de aanvraag gevoegd.

Natura 2000-gebied Oosterschelde

Kwalificerende waarden

Voor een overzicht van de onder de relevante aanwijzings- en aanmeldingsbesluiten beschermde natuurwaarden verwijs ik naar de betreffende passages in de bijgevoegde passende beoordeling alsmede naar de hieromtrent opgenomen informatie op www.minInv.nl.

Aangezien het Natura 2000-gebied Oosterschelde het voormalige Beschermd en Staatsnatuurmonument 'Oosterschelde Buitendijks' volledig omsluit, ben ik van mening dat voor wat betreft de effectbeoordeling in relatie tot het natuurmonument 'Oosterschelde-buitendijks' integraal verwezen kan worden naar de, ten aanzien van het Natura 2000-gebied Oosterschelde, uitgevoerde passende beoordeling en mijn beoordeling hiervan. Zulks mede vanwege het gegeven dat de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument in het aanwijzingsbesluit ruim geformuleerd zijn en een breed scala aan diverse natuurwaarden behelzen.

Aanvullend zullen binnen mijn beoordeling, een aantal kenmerkende ('natuurmonument-eigen') waarden, te weten rust en landschappelijke aspecten, als additionele elementen beoordeeld worden. Met betrekking tot de landschappelijke inpassing verwijs ik naar het rapport dat DLG heeft opgesteld betreffende de landschappelijke aspecten van MZI's.

In het onderstaande volgt mijn beoordeling van uw effectenanalyse en conclusies gebaseerd op de passende beoordeling.

Vogels

Ten aanzien van de effecten van de MHC op visetende vogels en overnachtende vogels geldt de verwachting, dat de MHC juist als extra vogelrustplaatsen kunnen fungeren en dat bovendien door de mosselkweek mogelijk extra voedselbronnen zoals vis worden aangetrokken. Foeragerende vogels kunnen mogelijk gestoord worden als gevolg van de werkzaamheden bij de MHC.

Slaak ligt aan de rand van een geul vlakbij de Philipsdam in de Krammer en vlakbij het zoekgebied Krammer. De percelen liggen buiten de concentratiegebieden van duikeenden en niet in de directe omgeving van hoogwatervluchtplaatsen. Het gebied overlapt met een foerageergebied voor bergeenden en paalt aan een broedlocatie (van o.a. visdief en kluut). Voor de percelen Slaak wordt de impact als niet-significant beoordeeld.

De hangcultuur bevindt zich op enige afstand van droogvallende gebieden (broedgebieden en foerageergebieden) omdat er een waterstand van meer dan 3 meter bij laag water nodig is.

Er zal in de praktijk vooral met hoog water worden gewerkt.

Gezien de geringe afstand tot de bij laag water droogvallende platen en slikken is niet uit te sluiten dat verstoring van aldaar foeragerende vogels plaatsvindt.

Om verstoring van vogels te voorkomen is een voorschrift aan deze vergunning verbonden, waarin wordt gesteld dat verstoring van de in het gebied aanwezige fauna tot een minimum beperkt dient te worden en dat groepen vogels niet dichter dan 500 m. benaderd mogen worden.

Daarnaast verbind ik, ter validatie, aan de gevraagde vergunning het voorschrift dat de vergunninghouder ieder jaar opgave dient te doen van de gegevens betreffende eventuele vogelslachtoffers.

De conclusie is daarom dat geen significante verstoring van de relevante beschermde vogelsoorten wordt verwacht.

Habitattypen en -soorten

Eventuele effecten als gevolg van de activiteit zijn te verwachten op habitatype 1160 (grote, ondiepe krekens en baaien). Voor de andere habitattypen 1310 (eenjarige pioniervegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia* ssp. en andere zoutminnende soorten), 1320 (schorren met slijkgrasvegetatie (*Spartinion maritima*)) en 1330 (Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritima*)) is het project niet relevant.

In 2005 hebben LNV en de mosselsector besloten het onderzoek naar ecosysteemeffecten van MZI's gebundeld uit te voeren binnen het onderzoeksproject PRODUS. Mede op basis van dit onderzoek zijn in de evaluatie door IMARES ook de effecten van MZI's en de opschaling daarvan op het ecosysteem geanalyseerd. Daarbij komen twee kritische aandachtspunten naar voren. Dat zijn de draagkracht en de gevolgen van biodepositie. Bij de draagkracht gaat het om de concurrentie om voedsel die kan ontstaan tussen het mosselzaad in de MHC enerzijds, en andere filtrerende organismen die leven van fytoplankton anderzijds. Bij biodepositie gaat het om de afzetting van slib onder en in nabijheid van de MHC en de gevolgen daarvan voor de daar aanwezige bodemdieren.

Draagkracht van het ecosysteem

Onder de draagkracht van het gebied voor scheldieren wordt in dit verband verstaan de maximale biomassa aan schelpdieren die in het gebied kan overleven gegeven de beschikbare hoeveelheid voedsel. Effect op de draagkracht vertaalt zich in effecten van de MHC op de voedselvoorraad en de competitie om voedsel die hierbij kan optreden. Mossels zijn filter feeders, die water filtreren met hun kieuwen, en op die manier microscopisch kleine plantaardige deeltjes (vooral: algen) als voedsel opnemen. Ook andere filter feeders zijn afhankelijk van het aanbod aan algen voor hun overleving en groei. Bij het toepassen van MHC wordt de overleving van mosselbroed vergroot doordat er ook groeimogelijkheden zijn in de waterkolom, waardoor meer mosselen in het systeem aanwezig zijn. Dit kan gevolgen hebben voor het voedselaanbod voor de van nature aanwezige filter feeders.

Een maat voor de draagkracht is de filtratiedruk: de fractie van de waterkolom die dagelijks wordt gefilterd. Dit indiceert het beslag dat mossels leggen op de draagkracht.

Op basis van recent wetenschappelijk onderzoek van IMARES komt de passende beoordeling tot de conclusie dat de effecten van de MZI's in de Noordelijke Tak, waaronder de percelen Slaak vallen, van de Oosterschelde als niet significant kunnen worden beschouwd voor de overige filter feeders en voor de instandhoudingsdoelen. Ook in de overige delen is dit effect, ofschoon wel aanwezig, niet significant. De Noordelijke Tak heeft een relatief geringe waterverversing, een relatief hoge biomassa per volume, maar een relatief hoge voedselkwaliteit. Voor het mosselzaad dat zich vestigt op de MZI's op de percelen in Slaak is door IMARES een filtratiedruk berekend van 2.13%, hetgeen wegvalt binnen de natuurlijke ruis. De conclusie die ten aanzien van MZI's is getrokken, geldt ook voor een hangcultuur die in de plaats komt van een MZI.

Hierbij kan er rekening mee worden gehouden dat de filtratiedruk eerder over- dan onderschat is en dus sprake is van een worst-case scenario.

Depositie van organische stoffen; effecten op bodemflora en -fauna

Depositie betreft het neervallen op de bodem van faeces en pseudofaeces, geproduceerd door het mosselzaad; faeces zijn in dit geval onverteerde resten en pseudofaeces zijn deeltjes die via de kieuwen weer naar buiten worden gewerkt.

Depositie van organisch materiaal in de vorm van faeces en pseudofaeces op de bodem rond een mosselhangcultuur heeft mogelijk gevolgen voor de habitats en de daarvoor kenmerkende flora en fauna. Bepalende factoren daarbij zijn de mate waarin golven en stroming organisch materiaal verspreiden en de kwetsbaarheid van het natuurlijk bodemleven.

De percelen in het Slaak liggen grotendeels in een „ondiep laagdynamisch“ eco-toop. Hier zou organisch materiaal kunnen accumuleren op de bodem, maar de impact wordt als gering ingeschat. Er wordt geen significant effect verwacht, zeker gegeven het eerdere gebruik van de locaties als mosselperceel, met de daarbij horende organische belasting.

Gezien de gekozen, algemeen in de aquacultuur gebruikte, verankering, is van eventuele schadelijke effecten op de structuur en samenstelling van de bodem, alsmede op de hierin aanwezige bodemfauna en kreeftachtigen, behorende tot de wezenlijke kenmerken en waarden van de Oosterschelde, geen sprake. Het door de ankers beroerde oppervlakte van de bodem is enkele vierkante decimeters. Na het verwijderen van het anker zal door de stroming het gat onmiddellijk worden opgevuld.

Gezien de beperkte omvang van de MHC en het relatief heldere water van de Oosterschelde worden geen significante effecten verwacht van de MHC op de gekozen locatie voor Habitattype 1160 en de soorten op deze locaties.

Zeehonden

De Oosterschelde heeft voor zeehonden een functie als voedsel- en verblijfgebied. Voor het vervullen van deze functies zijn wadplaten met aanliggende diepe geulen van belang. Het werpen van jongen vindt plaats op rustig gelegen platen. In de buurt van de locatie Slaak zijn thans geen bekende opgroei- en rustgebieden van de zeehond gesitueerd.

Om verstoring van zeehonden verder te voorkomen verbind ik in dat kader een specifiek voorschrift aan de gevraagde vergunning, waarin wordt gesteld dat verstoring van de in het gebied aanwezige fauna tot een minimum beperkt dient te worden en dat zeehonden niet dichterbij dan tot een afstand van 1.500 m. benaderd mogen worden.

Dit in acht nemend is de conclusie dat de MHC in de Oosterschelde geen significant negatief effect veroorzaakt voor de instandhoudingsdoelstellingen van de gewone zeehond in de Oosterschelde.

Natuurmonumentwaarden

Ten aanzien van de diverse flora en fauna zoals benoemd in het aanwijzingsbesluit van het voormalig staatsnatuurmonument 'Oosterschelde Buitendijks' merk ik het volgende op.

Al deze waarden vallen, zoals reeds eerder gesteld, voor een zeer groot deel reeds inhoudelijk binnen de beoordeling van het Natura 2000-gebied Oosterschelde. Naar mijn mening wordt middels de effectanalyse in relatie tot het Natura 2000-gebied Oosterschelde op afdoende wijze voorzien in een analyse welke, qua algemene aannames en met name de diverse mitigerende maatregelen, tevens afdoende voorziet in een effectanalyse en mitigatie van effecten in relatie tot de kenmerken en waarden van het voormalig beschermd en Staatsnatuurmonument 'Oosterschelde Buitendijks'.

In aanvulling op bovenstaande merk ik nog op dat het voormalig Beschermd en Staatsnatuurmonument 'Oosterschelde Buitendijks' zich, naast de aanwezigheid van diverse flora en fauna, ook kenmerkt door het weidse, open karakter van het gebied en de hierbinnen heersende rust. In potentie kunnen deze specifieke kenmerken door de aanwezigheid van de voorgestelde MHC op de betrokken locatie beïnvloedt worden.

Rust

Gesteld kan worden dat de potentiële verstoring van rust als gevolg van de fysieke aanwezigheid van de MHC samenhangt met de controle-, onderhouds-, oogst- en opruimingswerkzaamheden. Deze werkzaamheden zijn relatief beperkt in tijd. Ik concludeer dan ook dat deze hierboven genoemde werkzaamheden niet van een dusdanig invloed zijn op het aspect van rust, dat hierin een reden gevonden moet worden om de gevraagde vergunning te weigeren.

Landschap

Er kan sprake zijn van enige ruimtelijke verstoring wegens de aanwezige markering en de drijvers.

In het kader van de landschappelijke inpassing van MZI's heeft Directie Landelijk Gebied (DLG) recent een rapportage opgesteld. Gezien de overeenkomsten, vanuit landschappelijk oogpunt, tussen een MZI en een MHC kan gesteld worden dat de conclusie van dit rapport tevens van toepassing is op de MHC.

Voor zowel de Waddenzee, Oosterschelde als de Voordelta geeft DLG aan dat gekeken vanuit de Nb-wet 1998 enkel het gebruik van een eenduidige kleurstelling uit een voorgeschreven reeks van grijstinten (RAL-nummers 7035 of RAL 7045) landschappelijk vereist is. Dit is dan ook opgenomen in een voorschrift bij de gevraagde vergunning. Een grijze kleurstelling zal over het algemeen genomen en in de diverse weersomstandigheden, namelijk tot een beperktere zichtbaarheid van de systemen leiden.

Alhoewel de MHC naar hun aard enige relatieve verstoring van het landschappelijk karakter van het gebied zullen sorteren, kan naar mijn mening evenwel niet gesteld worden dat de weidsheid en het ongeschonden karakter van de Oosterschelde, dusdanig aangetast zal worden, dat hierin een reden tot weigering van de gevraagde vergunning kan worden gevonden.

Cumulatieve effecten

Cumulatieve effecten van het gebruik van de MHC kunnen betrekking hebben op de draagkracht, depositie en verstoring.

Wat betreft cumulatie van effecten van de MHC en MZI's die op verschillende locaties zijn gelegen, kan vastgesteld worden dat deze binnen het relevante gebied zo ver uit elkaar liggen dat cumulatie niet zal optreden. Wat cumulatieve effecten op draagkracht betreft, is er uitgegaan van een beoordeling op schaalniveau van de stroomgebieden. Effecten op dat niveau zijn als niet significant aangemerkt.

Het meest voorkomende cumulatieve effect is verstoring van vogels en zeehonden. Voor de onderhavige aanvraag is geconcludeerd dat er geen negatief effect zal optreden voor zeehonden. Wat verstoring van vogels betreft is het van belang dat de hangcultuur komt te liggen op een kweekperceel, waar slechts enkele dagen per jaar menselijke activiteiten plaatsvinden valt deze mogelijke verstoring in het niet ten op-zichte van de overige vaart.

Concluderend kan gesteld worden dat geen cumulatieve gevolgen te verwachten zijn met betrekking tot de relevante natuurlijke kenmerken van de Oosterschelde.

BESPREKING VAN INSPRAAK

Naar aanleiding van deze aanvraag zijn, op grond van artikel 44, lid 3, van de Nb-wet 1998, de provincie Zeeland en de gemeente Schouwen-Duiveland en Tholen in de gelegenheid gesteld over deze aanvraag hun zienswijze kenbaar te maken. Ingevolge artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht zijn RWS Zeeland, Zeeuwse Milieufederatie, Faunabescherming, Vogelbescherming Nederland, Nationaal Park Oosterschelde, Natuurmonumenten Zuid-Holland en Zeeland en de Vereniging voor vaste vistuig vissers in de gelegenheid gesteld tot het indienen van een zienswijze betreffende de onderhavige aanvraag.

Hierna volgt een weergave van de ontvangen zienswijzen. Daar waar opmerkingen en suggesties niet reeds hiervoor (impliciet) aan de orde zijn geweest dan wel binnen mijn inhoudelijke overwegingen reeds aan deze inspraak volledig tegemoet is gekomen, volgt een reactie van mijn zijde (cursief weergegeven).

De provincie Zeeland

In de zienswijze geeft de provincie aan de schelpdiersector een warm hart toe te dragen. De sector wil ze graag op duurzame wijze behouden. De provincie ondersteund dan ook van harte dat de sector innoveert om deze visserijvorm duurzaam te maken en negatieve effecten op beschermde en belangwekkende natuurwaarden zo beperkt mogelijk te laten zijn. De provincie staat in principe dan ook open voor het verlenen van een Natuurbeschermingswet 1998-vergunning. Hierbij geven ze de volgende zaken mee:

- Tussen de regels door zou gelezen kunnen worden dat boven de betreffende mosselpercelen alleen hangcultuur zal worden uitgeoefend, maar dubbelgebruik (bodem- en hangcultuur) wordt in de passende beoordeling niet expliciet uitgesloten. Dit is voor de beoordeling van de effecten op de locatie zelf, de directe omgeving en al of niet cumulatie wel van belang. Wij gaan er overigens van uit dat er geen sprake zal zijn van dubbelgebruik, omdat wij hebben vernomen dat het dubbelgebruik in de praktijk nauwelijks mogelijk is gebleken.
In de passende beoordeling en de vergunning is het dubbelgebruik inderdaad niet expliciet uitgesloten. Zoals de provincie echter zelf al aangeeft is dit in de praktijk niet mogelijk waardoor er mag worden uitgegaan dat de activiteiten niet gezamenlijk worden uitgevoerd.
- De provincie vraagt zich af of het zou kunnen dat de functiewisseling van bodem- naar hangcultuur, de graasdruk op algen in de waterkolom de draagkracht in dit deel van de Oosterschelde te boven zou kunnen komen en de groei van schelpdieren en andere filterfeeders in de omgeving zou kunnen belemmeren. De zorg wordt ingegeven door een passage uit het rapport van IMARES C089/09 (Passende Beoordeling voor MZI in Nederlandse kustwateren) waar wordt gesteld: '... daarmee is in de Kom en in de Noordtak geen vrije ruimte voor meer scheldieren. Indien de graasdruk in hangcultuur niet groter is dan de bodemcultuur, dan is de zorg van de provincie weggenomen.
In het rapport van IMARES, waar de aanvrager naar verwijst in de passende beoordeling is aangegeven dat de gemiddelde opbrengt van een MZI op een perceel minder dan 50% is dan de opbrengst van bodemmosselen per perceel, waardoor geen extra effect van depositie op het perceel wordt verwacht. Hieruit is op te maken dat het aantal mosselen (mossel vlees/mosselgewicht) lager is dan bij bodemmosselen. Bij minder biomassa van mosselen zal er dus ook minder nutriëntenbehoefte zijn en dus minder graasdruk. Bij onderhavige aanvraag wordt de MZI ingezet als

MHC. De verwachting is dan ook dat de opbrengst van een MHC hier tussenin zal liggen maar zeker niet groter zal zijn dan bij bodemmosselen. Om dit te verifiëren is voorschrift 14 aan de vergunning verbonden welke bepaald dat de aanvrager na afloop van deze periode opgave dient te doen van het rendement van de MHC in relatie tot de MZI en de bodemmosselen.

- Op pagina 15 van de passende beoordeling wordt gesteld dat de conclusie die door IMARES voor MZI's wordt getrokken ook geldt voor hangcultuur die in plaats komt van MZI's. De provincie vraagt zich af of dat terecht is, om twee redenen: 1) MZI's zijn doorgaans alleen gedurende het zomerhalfjaar in bedrijf, terwijl een MHC jaarrond operationeel is; 2) bij MZI's is sprake van mosselzaad, terwijl bij in een MHC het mosselzaad wordt doorgekweekt naar consumptieformaat. Dit levert naar waarschijnlijkheid een veel hogere biomassa aan mosselen op, met een hogere graasdruk op de algen in de waterkolom, zodat de effecten op de draagkracht van de Oosterschelde groter zijn.
- De provincie geeft aan dat om dezelfde reden als bij het voorgaande punt het effect van de biodepositie door mosselen op de bodem ter plaatse bij hangcultuur naar alle waarschijnlijkheid groter zal zijn dan bij MZI's.
 - 1) *De effecten van MZI's hebben met name betrekking op verstoring, bodem en draagkracht. Voor MHC's zijn dit ook de effecten die van belang zijn. De provincie heeft gelijk dat daarnaast gekeken moet worden of er ook nog extra effecten zijn (dit betreft met name verstoring) voor MHC's aangezien die jaarrond operationeel zijn. Uit de passende beoordeling blijkt dat de verstoring in het algemeen minimaal is omdat er gemiddeld maximaal 1 uur per dag werkzaamheden plaatsvinden. Verder blijkt uit de passende beoordeling dat er geen verstoring van zeehonden plaatsvindt en dat met het opnemen van voorschrift 9 ook significante verstoring op vogels jaarrond wordt uitgesloten.*
 - 2) *In het rapport van IMARES, waar de aanvrager naar verwijst in de passende beoordeling is aangegeven dat de gemiddelde opbrengst van een MZI op een perceel minder dan 50% is dan de opbrengst van bodemmosselen per perceel, waardoor geen extra effect van depositie op het perceel wordt verwacht. Hieruit is op te maken dat het aantal mosselen (mossel vlees/mosselgewicht) lager is dan bij bodemmosselen. Bij minder biomassa van mosselen zal er dus ook minder nutriëntenbehoefte zijn en dus minder graasdruk. Bij onderhavige aanvraag wordt de MZI ingezet als MHC. De verwachting is dan ook dat de opbrengst van een MHC hier tussenin zal liggen maar zeker niet groter zal zijn dan bij bodemmosselen. Om dit te verifiëren is voorschrift 14 aan de vergunning verbonden welke bepaald dat de aanvrager na afloop van deze periode opgave dient te doen van het rendement van de MHC in relatie tot de MZI en de bodemmosselen.*
- In de passende beoordeling wordt aangegeven dat er geen cumulatief effect met betrekking tot bodemstructuur, flora en fauna is omdat het een off-bottom installatie betreft. Volgens de provincie is dit een onterechte stelling en kan cumulatie wel aan de orde zijn.
 - Het is juist dat bovenstaande zinsnede een verkeerd beeld geeft. Hetgeen hier bedoeld wordt door de aanvrager is enkel de bodemstructuur onder de MHC met betrekking tot de installatie zelf. De cumulatieve effecten met betrekking tot draagkracht en depositie zijn reeds eerder aangegeven. Zie met betrekking tot de cumulatie tevens mijn overwegingen zoals hierboven opgenomen onder het kopje cumulatie.*

Hoewel de provincie de nodige opmerkingen heeft merkt ze teven op dat de verwachting is dat de invloed van de voorgenomen activiteit op beschermde natuurwaarden niet van dien aard zal zijn dat geen vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 verleend kan worden.

Nationaal Park Oosterschelde

Het Nationaal Park Oosterschelde heeft een zelfde zienswijze ingediend als de provincie Zeeland.

Voor de zienswijze en mijn antwoorden verwijs ik dan ook naar hetgeen hierboven is vermeld bij de zienswijze van de provincie Zeeland.

Gemeente Schouwen-Duiveland

Schouwen-Duiveland heeft geen bezwaar tegen afgifte van de vergunning. Wel willen ze wijzen op het onderzoek naar de landschappelijke inpassing van de MZI. Indien daar nog iets belangrijks uit mocht voortkomen, dan zouden zij graag willen zien dat deze maatregelen/aanbevelingen/aanpassingen ook door Slaak B.V. kunnen worden genomen. *Het rapport van DLG met betrekking tot de landschappelijke inpassing van MZI's is al meegenomen in het huidige besluit. Dit heeft tevens geleid tot een voorschrift betreffende het kleurgebruik van de installatie.*

Op grond van voorschrift 18 is het tevens mogelijk het besluit te wijzigen indien dit noodzakelijk blijkt vanuit de te beschermen natuurwaarden van de Oosterschelde.

De Zeeuwse Milieufederatie

De Zeeuwse milieufederatie wil graag aandacht vragen voor het ophopen van sediment dat door ophoping van (pseudo)faeces dat onder de hangcultuur neer kan slaan. Om negatieve effecten, bijvoorbeeld als gevolg van zuurstofloosheid te voorkomen, moet een dergelijke ophoping voorkomen worden. Het feit dat er al faeces aanwezig is, is niet bij voorbaat een argument om de depositie van hangcultuur als niet relevant te betitelen. Wij vragen u daar rekening mee te houden.

In het rapport van IMARES, waar de aanvrager naar verwijst in de passende beoordeling is aangegeven dat de gemiddelde opbrengt van een MZI op een perceel minder dan 50% is dan de opbrengst van bodemmosselen per perceel, waardoor geen extra effect van depositie op het perceel wordt verwacht. Hieruit is op te maken dat het aantal mosselen (mosselvlees/mosselgewicht) lager is dan bij bodemmosselen. Bij minder biomassa van mosselen zal er dus ook minder nutriëntenbehoefte zijn en dus minder graasdruk. Bij onderhavige aanvraag wordt de MZI ingezet als MHC. De verwachting is dan ook dat de opbrengst van een MHC hier tussenin zal liggen maar zeker niet groter zal zijn dan bij bodemmosselen.

Om dit te verifiëren is voorschrift 14 aan de vergunning verbonden welke bepaald dat de aanvrager na afloop van deze periode opgave dient te doen van het rendement van de MHC in relatie tot de MZI en de bodemmosselen.

Daarnaast heeft de aanvrager aangegeven de bodem ook schoon te vissen om het probleem van slibophoping te voorkomen.

De overige belanghebbenden en overheden hebben niet binnen de gestelde termijn gereageerd.

CONCLUSIE

Uit de overwegingen zoals opgenomen in de, als integraal onderdeel van dit besluit te beschouwen, passende beoordeling kan geconcludeerd worden dat er geen sprake zal zijn van een aantasting van de natuurlijke kenmerken van het betreffende beschermde gebied, de Oosterschelde.

Deze conclusie geldt nadrukkelijk onder de door mij specifiek hiertoe geformuleerde vergunningvoorschriften.

Derhalve ben ik van mening dat de gevraagde vergunning verleend kan worden.